

1. Bölüm

Bütün Yönleriyle Hac

Haccın Tanımı

Hac sözlükte “tazim edilecek yer ve makamlara ziyarette bulunmak” şeklinde tarif edilir. Bu sözlük tarifine göre, manevi yönü olan bir mekâna veya bir makama dinî ziyaret amacıyla yapılan yolculuklar hac olarak tanımlanır. Örnek olarak, İslam öncesi Mekkeliler ve diğer Arap kabileleri -ileride de görüleceği üzere- kendilerine ait birtakım hâl ve hareketlerle Kâbe’ye gelerek hac yapıyorlardı. Hristiyanlar ve diğer milletler de kendilerine göre ve kendilerine ait birtakım yöntemlerle belli bazı yerlere ve makamlara yönelik özel yolculuklar yaparak haccederler. Tabii burada bizim konumuz, İslam’daki hac ve Müslümanların nasıl haccettikleri ve haccetmeleri gerektiğidir.

Hac, ibadet maksadıyla Arafat’ta belirli vakitte bir süre durmaktan, daha sonra Beytullah’ı usulüne göre ziyaret etmekten ibaret olan ve İslam’ın temel şartlarından

birisini teşkil eden mali ve bedenî bir ibadettir.² Buna göre ibadet maksadı taşımaz, Arafat'ta belirlenen vakte bir müddet durulmaz ya da usul ve şartlarına uygun bir şekilde Beytullah tavaf ve ziyaret edilmezse bu bir gezi veya seyahat olur, ancak hac olmaz. Çünkü bu ziyaretin maksadı, Arafat'taki vakfesi, belli başlı şartları ve Beytullah'ı ziyaret ve tavafü Kur'an ve sünnetle belirlenmiş olup, ancak ve ancak Allah'ın emrettiği, Resûlullah'ın uyguladığı şekilde yapıldığı takdirde adı hac olur.

Hac, İslam'dan önceki milletlerce de asırlar öncsinden beri bilinen ve yapılan dinî bir uygulamadır. Araplar, Câhiliye Dönemi'nde de diğer milletler gibi Mekke'ye gelirler ve kendilerince haccederlerdi. Ancak onların haccı -bir kısmı müstesna- Kâbe etrafında çırılçıplak el çırparak, alkış ve ısıklarla dönmek şeklindeydi. Allah onların bu durumunu Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle haber vermektedir: *"Onların Kâbe etrafındaki duaları (ibadetleri) ısıklık çalmak ve el çırpmaktan başka bir şey değildi."*³ İslam gelince hac ibadeti kaldırılmadı. Bilakis İslam'ın beş şartından biri sayıldı. Ancak Câhiliye Dönemi'ndeki gibi de bırakılmadı. Hz. Peygamber (s.a.v.) Mekke'yi fethedince Kâbe'yi bütün putlardan ve diğer Câhiliye âdetlerinden temizledi. Böylece haccın mukaddes yapısını da korumuş oldu.

İslam'da hac ibadeti, diğer dinlerdeki hac ibadetinden tamamen farklıdır. Çünkü diğer dinlerde yapılan hac ya çok değer verdikleri din adamlarının mezarlarına ya da onların birtakım eserlerine yapılan ziyaretlerden ibarettir. İslam'daki hac ise insanlar uğruna yapılan bir yolculuk olmayıp tamamen Allah yoluna çıkarılan bir seferdir. Bundan dolayıdır ki, Müslümanların

2. Bölüm: *Resûlullah Efendimizin Hac Yolculuğu*

Hz. Âdem (a.s.) ile başlayan Beytullah'ı haccetme ibadeti ondan sonra gelen peygamberler ve İbrâhim (a.s.)'ın oğlu İsmâil (a.s.) ile birlikte Kâbe'yi yeniden yükseltmelerinden sonra Cebrâil (a.s.), İbrâhim (a.s.)'ın önüne düşmüş ve bir bir hac menâsikini anlatmıştır. Arafat'a geldiklerinde Cebrâil (a.s.), İbrâhim (a.s.)'a "Arafte? (Bildin mi?)" diye sormuş, İbrâhim (a.s.) da "Araftu! (Bildim!)" yani, anladım ve öğrendim demiştir. Arafat'ın, Arafat ismini alma sebeplerinden biri budur.

Bu mukaddes yolculuğa çıkan peygamberler silsilesinin son halkası Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimizdir. Hz. Peygamber ilk ve son haccı olan Vedâ Haccı'nı eda etmek için hicretin onuncu yılında Mekke'ye hareket edeceğini duyurdu. Bu önemli haber anında Medine ve çevresinde yayıldı. Müslümanlar, Peygamberimiz ile hac yapma şerefine nail olmak için Medine'ye

akın ettiler.⁴² Medine dışındaki Müslümanların da hac için hazırlanıp Medine’de toplanmalarını bildirdi. Bunun üzerine, Medine’ye pek çok insan geldi. Herkes, Peygamberimiz’e uymanın çaresini arıyor, hacı onun yaptığı gibi yapmak istiyordu. Binekli veya yaya olarak gelmeye gücü yetenlerden hiç kimse geri kalmadı. Peygamberimiz ile birlikte hacca giden Müslümanların sayısı 114.000 civarındaydı.⁴³ Peygamberimiz, Müslümanlara sürekli hacdan bahsetti. İrâd buyurduğu hutbesinde ihramın, hacın vacip ve sünnetlerini anlattı.⁴⁴ Medine’de yerine Ebû Dücânetü’s-Sâidî’yi veya Siba’ b. Urfuta’yı vekil bıraktı.⁴⁵ Zilkade ayının çıkmasına beş gece kala cumartesi günü Medine’den yola çıktılar.⁴⁶ Şecere yolunu tuttular. Peygamberimiz, Medine’den Mekke’ye giderken Şecere yolunu tutar ve Şecere Mescidi’nde namaz kılardı. Mekke’den Medine’ye dönerken de Şecere Mescidi’nden daha aşağıda bulunan (Medine’ye yakın olan) Muarres yoluna girip, vadinin ortasındaki Zülhuleyfe’de geceler, namaz kılar ve sabahleyin Medine’ye hareket ederdi.⁴⁷ Zülhuleyfe Medinelilerin ihrama girme yeridir. Peygamberimiz oraya varınca, ikinci namazının farzını iki rekât olarak kıldı. Ashabının ve kurbanlıkların gelip yanında toplanmaları için Zülhuleyfe’de yattı.⁴⁸

Peygamberimizin eşleri, hac yapmak için hevedeçler içinde Zülhuleyfe’ye geldiler. Gönderilen kurbanlıklar ve hac için yola çıkan Müslümanlar da gelip Peygamberimizin yanında toplandılar. Hz. Osman ile Abdurrahman b. Avf da gelip Zülhuleyfe’de Peygamberimiz’e kavuştular. Peygamberimiz, *“Bana Rabbim tarafından gelen Cebrâil, bu gece gelip, ‘Bu mübarek vadide namaz kıl ve umre için de hacca niyet ettim, de!’ dedi.”* buyurdu.⁴⁹

3. Bölüm: *Mukaddes Mekânlar ve Hatırlattıkları*

Mekke-i Mükerreme ve Hatırlattıkları

1. Cebel-i Nur ve Hira Mağarası

Cebel-i Nur (Nur Dağı) Hz. Peygamber'in evine bir km uzaklıkta olup, Peygamberimiz'e ilk vahyin geldiği, tepesinde Hira Mağarası'nı barındıran dağdır. Nur Dağı kendisini çevreleyen dağlar arasında uzaktan fark edilen, özel bir yapıya sahiptir. Bu tepeye niçin Nur Dağı denildiği bilinmiyor. Mekke'den Mina'ya giden yolun yakınındadır. Hacılar Mina'da birkaç gün geçirirler. O dönemde tatbik edilen bir âdete göre, yolunu kaybedenlere yardım için bu dağın tepesinde ateş yakılmış olması ve bu nedenle Nur Dağı denilmiş olması mümkündür. Nitekim o dönemde Müzdelife'de bir tepe üzerinde ateş yakıldığı bilinmektedir. Başka tepelerde ve bu arada Nur Dağı üzerinde de ateş yakılmış olması mümkündür.¹⁹⁰

Hız. Muhammed (s.a.v.) kendisine peygamberlik gelmeden önce de putperestlikten nefret ederdi. Ramazan ayı gelince erzağını alır, Cebel-i Nur'daki Hira Mağarası'na çekilir, orada günlerce kalarak tefekküre dalardı. Bundan büyük bir zevk alır ve manevi teselli bulurdu.

Miladi 610 yılının ramazan ayı idi. Peygamberimizin mübarek ömrü 40 yılı bulmuştu. Her zamanki âdeti üzere yine Hira Mağarası'na gitmiş, sabaha kadar Rabbine ibadet etmişti. Zaman seher vaktiydi. Nihayet ilahî vazifenin tebliğ edileceği vakit gelmişti. Rabbinden emir alan Cebrâil (a.s.), güzel bir insan suretinde ve etrafa güzel kokular saçarak Peygamber Efendimizin ziyaretine geldi. Onu korkutmak istemiyordu. Gür, fakat tatlı bir sesle, "Oku!" dedi. Konuşurken göklerden ve dağlardan onun sesi geliyordu. Peygamberimiz yine de korkmuştu. "Ben okuma bilmem." diyebilirdi. Cebrâil onu kucakladı, sıktı. Yere bıraktıktan sonra tekrar, "Oku!" dedi. Peygamber Efendimiz yine aynı cevabı verdi. Cebrâil, Resûlullah'ı tekrar tuttu ve sıktı. Bir kere daha "Oku!" dedi. Peygamberimiz yine aynı cevabı verince, Hız. Cebrâil ona ilk ayetleri vahyetti: "Yaratan Rabbin'in ismiyle oku. O Rabbin ki, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku! Rabbin sonsuz kerem sahibidir. O, insana kalemle yazı yazmayı öğretendir. O, insana bilmediğini öğretendir."¹⁹¹

Hız. Cebrâil bunları söyledikten sonra birden kayboldu. Bu arada Peygamberimizin heyecan ve korkusu son haddine varmıştı. Hemen mağaradan çıktı ve Mekte'ye doğru hareket etti. Başından geçenleri bir an önce hanımına anlatmak istiyor, onun kendisini teselli edeceğini umuyordu.¹⁹²

5. Bölüm: *Mukaddes Diyarın Yolcusunun Sılaya Dönüşü*

Haccın Faydaları ve Hikmeti

Bu mukaddes yolculuktan maksat, başta hac ibadeti olmak üzere umreyi de içine alan bir yolculuktur. Bu yolculuğa çıkan Müslümanların ve henüz hac veya umre ibadetlerini gerçekleştirememiş ancak mukaddes diyarların hasretiyle yanıp tutuşan Müslümanların da başta Mekke'deki ziyaret yerlerinden ve hac ile umrenin menâsiklerinden olmak üzere, Medine ve çevresindeki mekânlardan elde edecekleri sayısızca fayda ve alacakları ders vardır.

Mekke Bölümünün Fayda ve Hikmetleri

- Her şeyden önce hac veya umre ibadetini gerçekleştiren Müslüman, ruhlar âlemindeyken vermiş olduğu Allah'a kulluk sözünü, "Lebbeyk" diyerek yinelemiş, pekiştirmiş, sadakat göstermiş ve yerine getirmiş

olur. Bir kul için elde edilecek bundan daha üstün bir kazanım olamaz.

- Hac ibadetini eda eden Müslüman, İslam'ın beş şartından birini yerine getirmiş olur ki, bir Müslüman için paha biçilmez bir kazanımdır.

- *"Mebrûr olmuş bir hacın karşılığı ancak cennettir."* mükâfatına nail olur ki, Müslüman daha ne ister?

- Başta Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) olmak üzere peygamberlerin ve önlerinden gi-den sâlihlerin yolu takip edilmiş olur.

- Müslümanlar arasında özel bir konuma sahip olunur.

- Hac ibadetini yerine getirmeyenlerin o kötü akıbetine uğramaktan kurtulunur.

- Bu yolculuk, Müslüman'a yaradılıştan ölüme dünya ve ahiret yolculuğunu hatırlatır.

- Telbiyelerle, tevhit inancının en temel ilkeleri haykırılmaktadır. O ilkeler yeniden özümсенir.

- Görmeden yönelinen Kâbe artık dünya gözüyle görülmüştür. Bundan böyle her namazde Kâbe görölürcesine kibleye yönelinir.

- Cennetten bir hatıra olan Hacerülesved'i öpmek ya da selamlamakla cennet ehli listesine inşallah dâhil olunur.

- Makâm-ı İbrâhim ile vefalılar zümresine inşallah dâhil olunur.

- Zemzemle gerçek hayata kavuşulur.